

При цьому, питання щодо можливості проведення Військовою поліцією негласних слідчих (розшукових) дій потребує додаткового опрацювання, за результатом прийняття закону України про кримінальні проступки.

Баганець О. В.

заслужений юрист України, державний радник юстиції 2 класу,
кандидат юридичних наук, адвокат, правозахисник,
заступник Генерального прокурора у 2000–2002, 2005–2006 та 2014–2015 рр.,
віце-президент Світового Конгресу українських юристів,
член Науково-консультативної ради при Державному бюро розслідувань України,
член редакційної колегії загальнонаціональної правової газети
«Юридичний вісник України»

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Аналіз протягом останніх майже 5 років так званих «перетворень» в правоохоронних органах нашої держави дозволяє дійти до зовсім невтішного висновку про те, що будь-яких змін на краще в цій сфері не відбулося. Навпаки, нав'язані із-за меж нашої країни, так звані, «реформи», в першу чергу, під виглядом впровадження так званих «європейських стандартів», повністю зруйнували правоохоронну систему України як таку, а самі правоохоронні органи (як старі, так і нові) перетворились на безпорадні структури, які існують самі по собі, без відповідної взаємодії між собою, а головне — без будь-якого контролю за їх діяльністю, у зв'язку з чим, в частині виконання покладених на них функцій держави по захисту конституційних прав і свобод громадян, забезпеченню принципу верховенства права панує відвертий хаос.

Про недоліки та навіть відверту шкоду від проведених в Україні так званих «реформ» правоохоронних органів свідчить і той факт, що протягом передбачених КПК України 5 років (до 20.11.2017 р.) нинішньою владою так і не було створено Державне бюро розслідувань. Більш того, наші законодавці навіть не спробували своєчасно передбачити і внести зміни до Перехідних положень до КПК, щоб продовжити, в разі не запуску ДБР до вказаної дати, повноваження слідчих прокуратури по розслідуванню злочинів даної категорії.

Це, в свою чергу, фактично заблокувало майже на цілий рік діяльність держави по розслідуванню злочинів, які підслідні ДБР, і породило цілий ряд грубих порушень норм КПК, з усіма негативними наслідками цього.

Неможливо залишитися безстороннім до того, що починаючи із 20 листопада 2017 року, після реєстрації прокурорами кримінальних проваджень, підслідних ДБР, більшість прокурорів областей разом із нинішнім Генеральним прокурором без юридичної освіти, в порушення вимог кримінального процесу, без передбаченої законом єдиної такої підстави, масово доручали проведення досудового розслідування по них слідчим Національної поліції України і Служби безпеки України! В той же час, інша частина прокурорів областей, після реєстрації приймали до свого провадження кримінальні справи даної категорії і проводили по них досудове розслідування, після чого навіть направляли обвинувальні акти до суду або приймали рішення про їх закриття!

Окрім того, в Закон «Про Державне бюро розслідувань» законодавці з цією ж метою умисно заклали цілий ряд норм, які блокують не тільки процес його укомплектування дійсно професійними кадрами, але і саму подальшу його результативну діяльність.

Так, підбір і призначення керівників підрозділів як центрального апарату ДБР, так і директорів його семи територіальних управлінь здійснює та ж «зовнішня» конкурсна комісія із 9 осіб, яка, в порушення вимог Конституції України, була створена із представників, делегованих по три особи: Президентом України, Верховною Радою України і Кабінетом Міністрів.

Саме про необ'єктивність такої «комісії» та компрометацію так званих «конкурсів» свідчить хоча б той факт, що, наприклад, кандидати на керівні 42 посади в центральному апараті ДБР та його територіальних управлінь стали відомі ЗМІ ще за два дні до такого голосування. Тим більше, як заявили експерти, більшість із цих новообраних осіб виявились наближеними до нинішнього Міністра внутрішніх справ, дещо менша частина — близькому оточенню тодішнього Президента України, а ще більш неприйнятним та таким, що підриває взагалі довіру до діяльності такої «зовнішньої конкурсної комісії», є очевидна професійна непридатність, як мінімум, половини відібраних нею кандидатів.

А хіба буде сприяти ефективній діяльності цього дійсно потужного органу досудового розслідування норма Закону, яка зобов'язує Директора ДБР погоджувати переважну більшість своїх рішень зі своїми заступниками, які теж, за твердженням експертів, представляють різні політичні центри впливу? Слід зазначити й тривалу законодавчу проблему відсутності в Законі «Про Державне бюро розслідувань» норми про порядок підбору, призначення і взагалі функціонування в цьому новому органі оперативних працівників. Але головним є те, що Верховна Рада України умисно не виносила на повторне голосування законопроект, де йшла мова про усунення хоча б частини цих недолі-

ків, який був прийнятий у першому читанні більше року тому назад, а коли навіть і включили його для обговорення, то в ньому залишилось лише одне питання із багатьох — про створення оперативних підрозділів в ДБР.

Для врегулювання вищезазначених проблем слід наголосити на необхідності шляхом негайного внесення змін до Закону «Про Державне бюро розслідувань» усунути всі норми, які перешкоджають новоствореному органу досудового розслідування реалізовувати належним чином функцію по боротьбі зі злочинністю і корупцією у вищих ешелонах влади, зокрема:

1) визнати антиконституційною норму про обрання і призначення керівників Бюро та керівників структурних підрозділів центрального апарату і територіальних управлінь, так званими, «зовнішніми конкурсними комісіями», якнайшвидше передавати ці функції відбору кандидатів (окрім директора Бюро) «внутрішнім» конкурсним комісіям, яких призначатиме Директор ДБР і нести за це особисту відповідальність;

2) скасувати абсурдну норму закону про обов'язкове узгодження Директором ДБР всіх своїх рішень із своїми заступниками;

3) якнайшвидше надати можливість директору ДБР сформувати оперативні підрозділи з метою забезпечення реалізації всіх повноважень ДБР;

4) скасувати абсурдну норму закону про те, що заступники Директора ДБР є керівниками органу досудового розслідування, а сам Директор — ні.

Таким чином, виходячи із викладеного, вважаю, що катастрофічну ситуацію з наслідками так званих непрофесійних «реформ» в правоохоронній сфері в нашій державі ще можна виправити і тому потрібно вже сьогодні цим проблемам створити належний резонанс в суспільстві, винести їх на широке обговорення, а не прикриватись «високими досягненнями» нібито вдалого «реформування».